

Nr 93.

Av herr **Bergh**, angående lärarpersonalens tillsyn vid skolmål-tiderna.

I årets statsverksproposition, 8:e huvudtiteln, sid. 373 o. f., begäres riksdagens uttalande om skyldighet för lärare att utöva tillsyn vid skolmål-tider. Föredragande departementschefen ger uttryck åt den meningen, att sådan skyldighet föreligger, och han anför som stöd för sin uppfattning dels ett uttalande av 1946 års riksdag i samband med den då beslutade löneregleringen och dels gällande stadgor. Beslutet 1946 anses fastslå sådan skyldighet. Det uttalande, som riksdagen på statsutskottets förslag då gjorde till sitt, har följande lydelse:

I samband med ställningstagande till frågan om den nya lönenivån har utskottet övervägt vissa spörsmål om de prestationer, för vilka lönerna skola anses utgöra vederlag. Det har därvid närmast varit fråga om socialpedagogiska åtgärder, som komma att åvila exempelvis lärarpersonal i samband med barnbespisningen. Utskottet förutsätter, att dylika arbetsuppgifter icke skola förenas med särskild gottgörelse eller särskilt lönetillägg.

Reservationsvis hade i statsutskottet hemställts, att detta uttalande skulle utgå, och i kammardebatterna framhölls dels dess oklara innebörd och dels att det icke överensstämde med vad riksdagen samma år uttalat om tillsynens anordning i samband med beslutet om statsbidrag till skolmål-tider. För bedömande av huruvida detta uttalande föranlett tillsynsskyldighet torde böra uppmärksammas, att någon på grundval därav vilande föreskrift icke utfärdats.

Det är även tvivelaktigt, huruvida ifrågavarande skyldighet kan utläsas ur gällande stadgor. Med anledning av en erinran av statsrevisorerna år 1952 blev den rätta tolkningen i förevarande avseende föremål för mycken diskussion, där statskontoret och skolöverstyrelsen företrädde motsatta meningar. Departementschefen synes ansluta sig till den uppfattning, som statskontoret företrädde, och underkänner skolöverstyrelsens.

Ur den kungörelse år 1951, varigenom skoldistriktet medgavs statsbidrag till skolmål-tider utan hinder av att ersättning av kommunala medel utgavs för sådan tillsyn, kan intet slutas direkt om huruvida man inom ecklesiastikdepartementet vid denna tidpunkt ansåg skyldighet föreligga eller ej. Hade skyldighet ansetts föreligga, torde kungörelsen, vad folkskolans lärare beträffar, hava bort anslutas till kungörelsen om statsbidrag till lärarlöner, emedan som villkor för utbekommande av statsbidrag där föreskrives, att ersättning utöver vad som stadgas i lönekungörelsen ej får ut-

ges för arbetsuppgifter, som anses tillhöra tjänsten. Den knöts i stället till kungörelsen om statsbidrag till skolmåltider. Men för den händelse skyldighet för lärare att utöva tillsyn vid skolmåltid icke ansågs föreligga, kan man fråga sig, hur kungörelse om nämnda medgivande över huvud taget kunde utfärdas.

Det finnes alltså icke någon bestämmelse i anslutning till lönefrågans lösning, som grundlägger den skyldighet, varom här är fråga. Tolkningen av stadgans innebörd är oviss, och av 1951 års nämnda kungörelse kan intet säkert besked i förevarande avseende inhämtas. Departementschefens resonemang kan sålunda knappast godtagas.

Problemet är uppenbarligen en lönefråga för samtliga lärarkategorier, en fråga om tjänstgöringsskyldighet i förhållande till en viss avlöning. När riksdagen 1946 fattade beslut om statsbidrag för skolmåltider, överlämnades åt Kungl. Maj:t att efter vissa skisserade grunder besluta om tillsynen. Man tänkte sig bl. a. ianspråktagande av fyllnadstjänstgöring eller kompensation i vissa fall i form av nedsättning av undervisningstimmar.

Ett godtagande av den argumentation, som departementschefen nu driver, skulle utan tvivel åstadkomma irritation och dessutom skapa betydande tillämpningssvårigheter. Det skulle i åtskilliga fall vara dålig arbetsekonomi att ålägga en lärare denna skyldighet, vilken stundom kan menligt inverka på hans arbete. Den lämpligaste utvägen ur det dilemma, som nu kan befaras uppkomma, torde vara att betrakta frågan som ett löneproblem, som icke löses ensidigt av riksdagen utan som i numera vanlig ordning föregås av förhandlingar. För en sådan anordning talar även den omständigheten, att i distrikt där barn måste äta i skift har i samband med skolmåltidsverksamheten uppkommit ett vidgat tillsyningsproblem, som sålunda avser tillsynen ej blott under själva måltiden utan under hela frukostrasten. I detta sammanhang hänvisas till den utredning om den dagliga skolmåltidens förläggning, som av särskilda sakkunniga utarbetats inom skolöverstyrelsen.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen med anledning av det ifrågavarande departementschefsuttalandet måtte förklara, att frågan om tillsyn under skolornas frukostraster bör göras till föremål för förhandling mellan berörda parter.

Stockholm den 26 januari 1954.

Ragn. Bergh.
